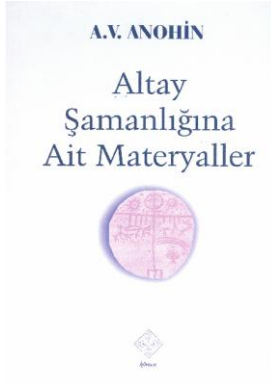

Yayın Tanıtım/Book Review

Doç. Dr. Faruk ÇOLAK*

Andrey Viktoroviç Anohin, **Altay Şamanlığına Ait Materyaller**, (Çev. Zekeriya Karadavut - Jannet Meyermanova), Kömen Yayınları, Konya 2006, 220 S.

Mitoloji, halk bilimi ve edebiyat alanında yapılan çalışmalarda çok önemli bir yer işgal eden inançlar, farklı isimler ve metotlarla karşımıza çıkmaktadır. Türk tarihi incelendiğinde, Türklerin tarihî süreç içerisinde çeşitli inanç sistemlerine girdikleri ve mensubu oldukları inanç sistemleriyle eserler vücuda getirdikleri görülmektedir. Bu türden inanç sistemlerinin akide ve ritüellerini inceleyen eserler, yukarıda söz konusu edilen sahalarda yapılacak çalışmalarda temel kaynak vazifesi görmektedirler.

Türklük bilimi söz konusu olduğunda İslam ve Hıristiyanlık gibi semavî dinlerin yanında Budizm ve Şamanizm gibi semavî olmayan din veya inançları da dikkate almak gerekmektedir. Bu inançlar içerisinde özellikle Şamanizm, Türk mitolojisinin ve kültür kodlarının iyi anlaşılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Dünya üzerinde tek bir Şamanizm ve Şamanist inanç sisteminden bahsetmek oldukça zordur. Tabiat unsurlarına bağlı olarak geliştirilen bu inanç sistemi, milletlerin sahip olduğu kültürel unsurlar ve üzerinde yaşadıkları coğrafyalara göre değişkenlik arz etmektedir. Bir başka ifadeyle, her milletin kendine göre sistemleştirdiği Şamanist sistemlerden bahsetmek mümkündür. İşte bundan dolayıdır ki, genel bir Şamanizm bilgisinden ziyade Türk Şamanizminin öğrenilmesinde büyük faydalar ortaya çıkmaktadır. Ancak ne var ki, bu sahadaki eksiklikler hâlâ devam etmektedir.

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. fcolak@nigde.ed.tr.

tedir. Bu eksikliklerin başında ise kaynak ve malzeme problemi gelmektedir.

Türk Şamanlığına ait pek çok materyal sunan Andrey Viktoroviç Anohin'in orijinal adı "Materialı Po Şamanstvu u Altaytsev" olan "Altay Şamanlığına Ait Materyaller" başlıklı kitabı ilk olarak 1924 yılında Leningrad'da basılmıştır.

Eser, Anohin'in yaklaşık olarak 25 yıl sürdürdüğü Güney Sibirya, Moğolistan ve Doğu Kazakistan sahasındaki dinî inançlarla ilgili yapmış olduğu derleme faaliyetlerinin bir kısmından elde edilmiş materyali ihtiva etmektedir.

Kitap "Çevirenlerin Önsözü", "Önsöz", ve yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm, "Ruhlar ve Tanrılar Hakkında" başlığını taşımaktadır ve bu bölümde yer altı, yer üstü ve gökyüzü ruhları hakkında bilgiler verilmektedir. Bu ruhlar Kara Tösler (Kara Körmös), Aruu Tösler (Temiz Tösler) olmak üzere iki anan gruba ayrılarak incelenmiştir. Her ruh ayrı ayrı incelenerek onların isimleri, özellikleri, nereye ait oldukları ve verilen kurbanlar hakkında ayrıca bilgi sunulmuştur.

İkinci Bölüm, "İnsanın ve yerin yaratılışı Hakkında Mitler" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde tufan (yayı) olarak bilinen ikinci yaratılış hakkında inanışlar yer almaktadır. Özellikle bu bölümdeki tufan habercisi gök (tüylü) teke ve yedi sayısı hakkındaki veriler ve inanışlar oldukça ilgi çekicidir.

Üçüncü Bölüm, "Canlar, Ölenlerin Ruhları ve Şamanlar Hakkında" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde insanın vücut ve can olmak üzere ikili yapıdan oluştuğu ve insanı meydana getiren unsurlardan vücudun et, kemik ve kandan; canın ise insan, hayvan ve bitkiler dâhil bütün canlılarda bulunduğu ve bu olgunun süne kavramıyla açıklandığı; söz konusu edilen bu sünenin ise insandan ayrı olarak yaşama kabiliyetine sahip bulunduğu aktarılır. Bu bölümde ayrıca İnsanın ölümüne sebep olan unsurlar, sünenin öbür dünyadaki rolü, ölüm ile ilgili uygulamalar, aile soyu ve aile körmöslerinin sayısı ve özellikleri, ayin uygulamaları ve Şaman duaları hakkında da bilgiler verilmektedir.

Dördüncü Bölüm, "Körmösler Kurban Sunumu Hakkında" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde başlıktan da anlaşılacağı üzere körmöslere sunulan kansız ve kanlı kurbanlar, bu kurbanların çeşidi ve sunumları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Beşinci Bölüm, "Şamanların Elbisesi ve Diğer Eşyaları" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Manyak (Şaman Elbisesi), manyakın parçaları, aksesuar materyali, şapka, davul, davulun parçaları, davulun üzerindeki resimler, davulun derisi ve tokmağı, hakkında bilgiler yer almaktadır.

Altıncı Bölüm “Ayın” başlığını taşımaktadır ve şaman ayinlerinde okunan duaların orijinali ile Türkiye Türkçesine aktarılmış metinleri yer almaktadır.

Yedinci Bölüm, “Altay Şamanlarının Soy Ağaçları ve Tanrılaşmış Ataları” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde şamanların soy ağacı, varsa haklarında anlatılan söylenceler, onlar adına kesilen kurbanlar ve bu törenlerde okunan dualar yer almaktadır.

Sonuç olarak Anohin’in Altay Şamanlığına Ait Materyaller başlıklı çalışmasının yayınlandığı tarihten çok uzun bir süre sonra Türkiye Türkçesine tercüme edilip yayınlanması önemli bir boşluğu doldurmaktadır ve bu sebepten dolayı mütercimleri özellikle kutlamak gerekir. Ayrıca belirtmek isteriz ki, bu tür çalışmalarla Türk inanç sisteminin ilk elden kaynaklar aracılığıyla anlaşılması sağlandığından daha başka eserlerin de tercümesinin yapılıp tez elden yayınlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.